

ยุคทองของนโยบายเทคโนโลยีสารสนเทศและ การสื่อสารของประเทศไทย

The Golden Age of Information and

Communication Technology Policy in Thailand

เรวัต แสงสุริยงค์*, ร.ด.

บทคัดย่อ

ยุคทองของนโยบายเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของประเทศไทยเกิดขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540 เป็นต้นมา และเป็นการก้าวเข้าสู่ยุคสังคมสารสนเทศของไทยอย่างแท้จริง รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 บัญญัติการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานสารสนเทศในท้องถิ่นให้ทั่วถึงและเท่าเทียมกันเป็นนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 ถึง ฉบับปัจจุบัน กำหนดทิศทางการนำเอาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมาใช้ในการพัฒนาประเทศ กรอบนโยบายด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง

คำหลัก: นโยบาย, เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร, ไอซีที, ประเทศไทย

Abstract

The golden age of information and communication technology policy in Thailand began in 1997, and since, has developed into an era of the true information technology. The Constitution of the Kingdom of Thailand (1997) stated that infrastructure development in information technology within local communities must be thoroughly and equally present as a fundamental state policy. In addition, National Economic and Social Development Plan

* ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ภาควิชาสังคมวิทยา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
e-mail: rewat@buu.ac.th

No. 8 continues to direct how information and communication technology should be continuously integrated into the country's policy framework for information technology and communication.

Keywords: Policy, Information and Communication Technology, ICT, Thailand

บทความเรื่อง “ยุคทองของนโยบายเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของประเทศไทย” เป็นบทความที่เน้นการให้ข้อมูลและความรู้ (Informative Essay) เกี่ยวกับนโยบายเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของประเทศไทย มีเนื้อหาเกี่ยวกับนโยบายที่อยู่ในช่วงก่อนแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (ก่อนปี พ.ศ. 2555) ส่วนเนื้อหาที่เกี่ยวกับนโยบายที่อยู่ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 อยู่ในบทความเรื่อง “การขับเคลื่อนการแข่งขันทางเศรษฐกิจและการลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมด้วยนโยบายเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของประเทศไทย”

1. ความนำ

ปี 2540 ประเทศไทยอยู่ภายใต้บริบทหลายปรากฏการณ์ที่สำคัญ คือ สังคมโลกอยู่ในช่วงปลายศตวรรษที่ 20 หรือยุคปลายของสังคมอุตสาหกรรมที่กำลังก้าวเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 ที่ยอมรับกันอย่างแพร่หลายว่าเป็นสังคมสารสนเทศ ประเทศไทยเริ่มมีนโยบายเทคโนโลยีสารสนเทศแห่งชาติฉบับแรก ระยะเวลา พ.ศ. 2539-2543 (IT 2000) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยมีการกำหนดให้การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานสารสนเทศ เป็นนโยบายพื้นฐานของรัฐ มีการเริ่มใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) โดยคณะรัฐมนตรี มีมติให้สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติบรรจุเนื้อหาและข้อเสนอในนโยบายเทคโนโลยีสารสนเทศแห่งชาติเข้าไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 ประกอบกับประเทศไทยเกิดวิกฤตเศรษฐกิจในปีพ.ศ. 2540 มีหลายฝ่ายเชื่อว่า เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นเครื่องมือในการพัฒนาฐานความรู้ในการผลิต เพื่อเพิ่มขีดความสามารถการแข่งขันและฟื้นฟูเศรษฐกิจได้

เพื่อให้เห็นภาพรวมของนโยบายในระดับมหภาค (macro policy) จึงมุ่งเน้นไปที่นโยบายหลักของประเทศ คือ รัฐธรรมนูญ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม

แห่งชาติ นโยบายของรัฐบาล และนโยบายเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของไทย โดยแบ่งช่วงเวลาของนโยบายเป็น 2 ช่วง คือ ยุคก่อนสังคมสารสนเทศ (ก่อน ปี พ.ศ. 2540) และยุคสังคมสารสนเทศ (ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2540) เป็นต้นมา

2. นโยบายเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของประเทศไทย ยุคก่อนสังคมสารสนเทศ

การวางรากฐานการพัฒนาประเทศของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาจุฬาลงกรณ์ พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 5) ที่ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สถาปนา “กรมไปรษณีย์” และ “กรมโทรเลข” ในวันที่ 4 สิงหาคม พ.ศ. 2426 และต่อมาได้มีการรวมเป็น “กรมไปรษณีย์โทรเลข” และแยกหน่วยงานออกไปตามความก้าวหน้าของเทคโนโลยี เช่น ปี พ.ศ. 2497 ได้แยกกองช่างโทรศัพท์ไปจัดตั้งเป็น “องค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย”¹ เป็นจุดเริ่มของการก่อตัวนโยบายเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่มีอยู่ทุกวันนี้อย่างแท้จริง

ปี พ.ศ. 2506 เป็นปีที่คอมพิวเตอร์ถูกนำเข้ามาในประเทศไทย จำนวน 2 เครื่อง² โดยนำมาใช้ในหน่วยงานของรัฐบาลก่อนเป็นอันดับแรก คือ สำนักงานสถิติแห่งชาติ สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี นำมาใช้ในการประมวลผลการสำมะโนและภาคีชาติสถิติ คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย นำมาใช้ในการเรียนการสอน ทำให้เริ่มเกิดการเปลี่ยนแปลงทิศทางของนโยบายด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในเวลาต่อมา

ช่วงก่อนปี พ.ศ. 2525 ขณะที่ประเทศไทยให้ความสำคัญกับการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของประเทศเพื่อสนับสนุนและส่งเสริมการเกษตรกรรม การก่อตัวนโยบายเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารภาครัฐที่เกิดขึ้นไม่มีนโยบายของประเทศกำหนดทิศทางไว้อย่างชัดเจนในการนำเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์มาใช้งาน การนำเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์มาใช้งานของแต่ละหน่วยงานจึงเป็นไปตามภารกิจของหน่วยงานเท่านั้น

ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2525 ภายใต้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525-2529) ประเทศไทยได้ปรับการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของ

¹ ข้อมูลการสื่อสารในประเทศไทย จากนิทรรศการวันสื่อสารไทย (NBTC EXPO THAILAND) หรือ “NET 2014” จัดโดย กสทช.

² เครื่องเมนเฟรม IBM 1620 และ IBM 1401

ประเทศไปสู่ยุคใหม่เพื่อรองรับอุตสาหกรรม เริ่มมีนโยบายกำหนดทิศทางกรนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหารประเทศอย่างชัดเจน ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2525)

1. สนับสนุนให้พัฒนาศูนย์ข้อมูลและสารสนเทศทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดยใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่เชื่อมโยงระหว่างศูนย์สนเทศเฉพาะด้านต่าง ๆ ภายในประเทศ
2. มีเครือข่ายการสื่อสารติดต่อแลกเปลี่ยนสารสนเทศกับต่างประเทศ นำระบบดาวเทียมและระบบสื่อสารที่ทันสมัย เช่น ระบบสื่อสารด้วยแสงมาใช้ร่วมกับโครงข่ายการสื่อสารอื่น ๆ

จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 รัฐบาลที่บริหารประเทศช่วงปี พ.ศ. 2529-2534^{3,4} นำเทคโนโลยีสารสนเทศมาทำเป็นนโยบายบริหารราชการแผ่นดิน โดยจัดอยู่ในนโยบายด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และการพลังงาน ดังนี้ (สำนักนายกรัฐมนตรี, 2529; 2533)

1. พัฒนารูปแบบและเครื่องมือในการบริหารระบบข้อมูลสนเทศ การวิเคราะห์ และการประมวลผลที่ทันสมัยทางด้านวิทยาศาสตร์ การผลิต การตลาด การเผยแพร่ และการถ่ายทอดเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับสภาวะของประเทศ เพื่อให้บริการแก่เอกชน และนักวิชาการอย่างมีประสิทธิภาพ
2. พัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อให้เอกชนสามารถนำเข้าเทคโนโลยีจากต่างประเทศในราคาและเงื่อนไขที่เหมาะสม

ทิศทางของนโยบายเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารช่วงก่อนปี 2535 อยู่ภายใต้บริบทของสังคมไทยที่เป็นชนบทมากกว่าเมือง แม้ว่ารัฐบาลกำลังนำพาสังคมไทยเข้าสู่การขับเคลื่อนเศรษฐกิจด้วยการอุตสาหกรรม แต่เศรษฐกิจของประเทศยังวางอยู่บนฐานของการเกษตรกรรม แม้ว่าความก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในช่วงนั้นมีสมรรถนะไม่สูง แต่นโยบายเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของไทยได้เริ่มวางแผนพัฒนาระบบฐานข้อมูลและเชื่อมโยงข้อมูลให้สามารถ

³ คณะรัฐมนตรี คณะที่ 44 พลเอก เปรม ติณสูลานนท์ เป็นนายกรัฐมนตรี ตั้งแต่วันที่ 5 สิงหาคม 2529 - 4 สิงหาคม 2531

⁴ คณะรัฐมนตรี คณะที่ 46 พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ เป็นนายกรัฐมนตรี ตั้งแต่วันที่ 9 ธันวาคม 2533 - 23 กุมภาพันธ์ 2534

ใช้งานร่วมกันได้ทั้งในประเทศและต่างประเทศไว้แล้ว

ต่อมา แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535-2539) สานต่อนโยบายที่ผ่านมา โดยวางกรอบนโยบายให้มีการปรับปรุงบรรยากาศและระบบการทำงานของภาคราชการให้ทันสมัย ด้วยการนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศการบริหารมาปรับใช้ให้เหมาะสม ตลอดจนจัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงาน เพื่ออำนวยความสะดวกให้เกิดประสิทธิภาพ และความสะดวกรวดเร็ว (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2535)

การเริ่มบรรจุนโยบายด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 ทำให้รัฐบาลในยุคต่อมานำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมาจัดทำเป็นนโยบายบริหารราชการแผ่นดินของรัฐบาลอย่างต่อเนื่อง ยกเว้นรัฐบาลที่มาจากการรัฐประหาร^{5,6,7} โดยช่วงปี พ.ศ. 2535-2540^{8,9,10} รัฐบาลมีนโยบายพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของประเทศในการบริหารราชการแผ่นดิน โดยสรุปดังนี้ (สำนักนายกรัฐมนตรี, 2534; สำนักนายกรัฐมนตรี, 2535; สำนักนายกรัฐมนตรี₁, 2535; สำนักนายกรัฐมนตรี₂, 2535; สำนักนายกรัฐมนตรี₃, 2535; สำนักนายกรัฐมนตรี, 2538; สำนักนายกรัฐมนตรี, 2539)

⁵ คณะรัฐมนตรี คณะที่ 47 นายอานันท์ ปันยารชุน เป็นนายกรัฐมนตรี ตั้งแต่วันที่ 2 มีนาคม 2534-7 เมษายน 2535

⁶ คณะรัฐมนตรี คณะที่ 48 พลเอก สุจินดา คราประยูร เป็นนายกรัฐมนตรี ตั้งแต่วันที่ 7 เมษายน 2535-10 มิถุนายน 2535

⁷ คณะรัฐมนตรี คณะที่ 49 นายอานันท์ ปันยารชุน เป็นนายกรัฐมนตรี ตั้งแต่ 10 มิถุนายน 2535-23 กันยายน 2535

⁸ คณะรัฐมนตรี คณะที่ 50 นายชวน หลีกภัย เป็นนายกรัฐมนตรี ตั้งแต่วันที่ 23 กันยายน 2535-13 กรกฎาคม 2538

⁹ คณะรัฐมนตรี คณะที่ 51 นายบรรหาร ศิลปอาชา เป็นนายกรัฐมนตรี ตั้งแต่วันที่ 13 กรกฎาคม 2538-25 พฤศจิกายน 2539

¹⁰ คณะรัฐมนตรี คณะที่ 52 พลเอก ชวลิต ยงใจยุทธ เป็นนายกรัฐมนตรี ตั้งแต่วันที่ 25 พฤศจิกายน 2539-9 พฤศจิกายน 2540

ตารางที่ 1 นโยบายการบริหารราชการแผ่นดินด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสาร ระหว่าง พ.ศ. 2535-2540

นโยบาย	ผลลัพธ์	ผลกระทบ
1. ด้านระบบข้อมูล - ปรับปรุงระบบข้อมูลและข่าวสารการเกษตร - จัดทำเครือข่ายฐานข้อมูลทุกระดับตั้งแต่ระดับท้องถิ่น จังหวัด และระดับชาติ - เร่งจัดตั้งศูนย์สารสนเทศแรงงานและสวัสดิการสังคม	- มีข้อมูลการเกษตรที่ทันสมัย ถูกต้อง และรวดเร็ว - มีการเชื่อมโยงข้อมูล - มีข้อมูลแรงงานและสวัสดิการสังคม	- เกษตรกร - การค้าขายผลผลิตทางการเกษตร - หน่วยงานภาครัฐ - แรงงาน
2. ด้านโครงสร้างพื้นฐาน - วางโครงสร้างพื้นฐานทางการสื่อสาร - พัฒนาข่ายการติดต่อสื่อสารโทรคมนาคม	- บริการด้านการสื่อสารราคาต่ำลง - ความทั่วถึงของการติดต่อสื่อสารด้วยระบบโทรคมนาคม - ความทันสมัยของการติดต่อสื่อสาร - บริการด้านการเงิน	- สังคม - เศรษฐกิจ - การเงิน - การป้องกันประเทศ
3. ด้านทรัพยากรมนุษย์ - พัฒนาและใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ	- เพิ่มประสิทธิภาพในการพัฒนาคน - การใช้ประโยชน์ทางเศรษฐกิจ	- แรงงาน - เศรษฐกิจ
4. ด้านการบริหารและบริการภาครัฐ - ส่งเสริมและสนับสนุนให้หน่วยงานของรัฐนำอุปกรณ์และเทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัยมาใช้ในการกิจและให้บริการประชาชน	- ประสิทธิภาพในการบริหารงานของหน่วยงานภาครัฐ	- ประชาชน - หน่วยงานภาครัฐ
5. ด้านการลงทุน - ส่งเสริมให้เอกชนมีส่วนร่วมในการลงทุนและให้บริการด้านกิจการสื่อสาร	- การร่วมทุนระหว่างรัฐและเอกชน	- รัฐบาล - เอกชน

ระหว่างช่วงปี พ.ศ. 2535-2540 ทั้งแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และนโยบายของรัฐบาลสนับสนุนการพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของประเทศให้เจริญก้าวหน้าอย่างต่อเนื่อง และมีความเกี่ยวข้องกับ 3 ภาคส่วน คือ ภาคประชาชน ภาครัฐ และภาคเอกชน กล่าวคือ การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการ

สื่อสารในการพัฒนาคนให้หน่วยงานภาครัฐนำมาใช้บริหารและบริการประชาชน และสนับสนุนให้เอกชนเข้ามาลงทุน

หลังจากประเทศไทยใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเป็นเครื่องมือในการวางกรอบการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมาระยะหนึ่ง จนถึงต้นปี พ.ศ. 2539 ประเทศไทยจึงมีนโยบายเฉพาะด้านในการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารฉบับแรก คือ นโยบายเทคโนโลยีสารสนเทศแห่งชาติ ระยะ พ.ศ. 2538-2543 (IT2000) โดยคณะรัฐมนตรีได้ให้ความเห็นชอบให้สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติบรรจุเนื้อหาและข้อเสนอนโยบายเทคโนโลยีสารสนเทศแห่งชาติไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 ด้วย โดยมีภารกิจ 3 ด้าน ดังนี้ (สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ, 2539)

ตารางที่ 2 ทิศทางของนโยบายเทคโนโลยีสารสนเทศแห่งชาติ ระยะ พ.ศ. 2538-2543

เสาหลัก/ภารกิจ	ทิศทาง
ด้านโครงสร้างพื้นฐานสารสนเทศระดับชาติ	<ol style="list-style-type: none"> พัฒนาและขยายการสื่อสารในชนบทไทยทั่วประเทศ ประชาชนมีส่วนร่วมคิดเห็นและได้รับการตอบสนองความต้องการจริงในโครงการด้านการสื่อสาร จัดตั้งองค์กรอิสระทำหน้าที่ส่งเสริมและกำกับดูแลการให้บริการสื่อสารโทรคมนาคมด้วยความอย่างยุติธรรมและทั่วถึง ทบทวนและปฏิรูปกฎหมายโทรคมนาคมและกฎหมายที่เกี่ยวข้องให้เอื้อต่อการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของสาธารณชน
ด้านทรัพยากรมนุษย์	<ol style="list-style-type: none"> ประชาชนมีความรู้และทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศทุกระดับ พัฒนาบทเรียนด้วยเทคโนโลยีสื่อผสมแบบปฏิสัมพันธ์ สร้างเครือข่ายการติดต่อและแลกเปลี่ยนข่าวสารด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศในโรงเรียนรัฐบาลทุกแห่ง
ด้านการบริหารและบริการภาครัฐ	<ol style="list-style-type: none"> เปลี่ยนวิธีการทำงานของหน่วยงานภาครัฐ ไปสู่การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศทั่วประเทศ มีคู่มืออิเล็กทรอนิกส์อำนวยความสะดวกในด้านการให้บริการกับประชาชน หน่วยงานภาครัฐมีแผนเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อเสนอของบประมาณ สนับสนุนและสร้างความแข็งแกร่งด้านการพัฒนาอุตสาหกรรมสารสนเทศให้กระจายไปยังท้องถิ่นทั่วประเทศ ส่งเสริมและสนับสนุนให้ใช้เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ในการติดต่อระหว่างรัฐบาลกับประชาชน ภาคธุรกิจ และหน่วยงานภาครัฐด้วยกัน

เจตนาของนโยบาย IT2000 คือ การกระจาย (diffusion) เทคโนโลยีสารสนเทศไปให้ทั่วถึงในสังคมไทย และใช้เทคโนโลยีสารสนเทศสร้างชีวิตของคนไทยให้ดีขึ้น มิติของการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่มีเพิ่มเติมจากนโยบายตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และนโยบายของรัฐบาลในช่วงที่ผ่านมา คือ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศ การตั้งองค์กรอิสระ ขึ้นมาทำหน้าที่กำกับให้การให้บริการสื่อสารโทรคมนาคม การทบทวนและปฏิรูปกฎหมายด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศด้านการศึกษา การพัฒนาความรู้และทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศของประชาชน การกำหนดให้หน่วยงานภาครัฐมีแผนเทคโนโลยีสารสนเทศ และการพัฒนาอุตสาหกรรมสารสนเทศ

นโยบายด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารก่อนยุคสังคมสารสนเทศในประเทศไทย (ก่อน พ.ศ. 2540) เริ่มจากนโยบายระดับผู้นำของหน่วยงานที่นำคอมพิวเตอร์มาใช้ในการประมวลผลข้อมูลและทำระบบฐานข้อมูลที่เป็นตัวเลข นโยบายระดับประเทศปรากฏขึ้นเป็นครั้งแรกในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 ที่สนับสนุนให้นำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้เป็นเครื่องมือในการบริหารระบบข้อมูล หลังจากนั้นเป็นต้นมา แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเกือบทุกฉบับ และนโยบายของรัฐบาลมีนโยบายให้นำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการพัฒนาประเทศอย่างต่อเนื่อง

การฝังนโยบาย IT2000 ลงไปในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เป็นดัชนีบ่งบอกให้เห็นถึงความสำคัญขงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทย และทำให้ทิศทางการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของประเทศมีความชัดเจนมากขึ้น

ยุคก่อนสังคมสารสนเทศ ผู้กำหนดนโยบายยอมรับและเห็นประโยชน์การนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมาใช้ในการบริหารงานภาครัฐและให้บริการประชาชน กำหนดนโยบายสนับสนุนให้หน่วยงานภาครัฐมีการพัฒนาระบบข้อมูลและเครือข่ายข้อมูล นำเอาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารสมัยใหม่มาใช้ในการบริหารงาน สร้างช่องทางในการเข้าถึงบริการอิเล็กทรอนิกส์ภาครัฐ และใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเป็นเครื่องมือในการติดต่อกับประชาชน แต่ประเทศไม่มีความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐาน ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและ

การสื่อสาร อยู่ในช่วงที่ภาครัฐเริ่มพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารให้ทั่วถึงทั่วประเทศ และพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีความรู้และความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

3. นโยบายเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของประเทศไทย ยุคสังคมนวัตกรรม

นโยบายที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของไทยในยุคสังคมนวัตกรรม จำแนกได้เป็น 2 กลุ่ม คือ

กลุ่มแรก เป็นนโยบายเก่า ได้แก่ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8-10 กรอบนโยบายเทคโนโลยีสารสนเทศ ระยะ พ.ศ. 2544-2553 ของประเทศไทย (IT 2010) และนโยบายของรัฐบาลช่วงก่อนการรัฐประหาร พ.ศ. 2557¹¹ (นำเสนอในบทความเรื่อง “การขับเคลื่อนการแข่งขันทางเศรษฐกิจและการลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม ด้วยนโยบายเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของประเทศไทย”)

กลุ่มที่สอง เป็นนโยบายปัจจุบัน ได้แก่ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 กรอบนโยบายเทคโนโลยีสารสนเทศ ระยะ พ.ศ. 2554-2563 ของประเทศไทย (ICT 2020) และนโยบายของรัฐบาลปัจจุบัน¹²

3.1. นโยบายเก่า

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 เป็นรัฐธรรมนูญฉบับแรกที่มีบทบัญญัติอันเป็นนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ ที่กำหนดให้รัฐพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานสารสนเทศในท้องถิ่น ให้ทั่วถึงและเท่าเทียมกันทั่วประเทศ (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540, 2540)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) เป็น

¹¹ คณะรัฐมนตรี คณะที่ 60 นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรีตั้งแต่ 9 สิงหาคม 2554-7 พฤษภาคม พ.ศ. 2557 และนายนิวัฒน์ธำรง บุญทรงไพศาล รักษาการตั้งแต่ 7 พฤษภาคม พ.ศ. 2557-22 พฤษภาคม พ.ศ.2557

¹² คณะรัฐมนตรี คณะที่ 61 พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา เป็นนายกรัฐมนตรี ตั้งแต่วันที่ 30 สิงหาคม 2557-ปัจจุบัน

นโยบายระดับประเทศที่เกิดขึ้นในช่วงที่ประเทศไทยกำลังเผชิญกับวิกฤตเศรษฐกิจอย่างรุนแรงและส่งผลกระทบต่อคนและสังคมเป็นอย่างมาก แต่เนื่องจากช่วงเวลาที่ทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 ประเทศไทยยังไม่เกิดวิกฤตเศรษฐกิจ ดังนั้นจึงไม่มีนโยบายรองรับและแก้ไขวิกฤตเศรษฐกิจ อย่างไรก็ตาม แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 ได้เริ่มต้นแนวคิดการขับเคลื่อนสังคมด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน ยึด “คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา” ในทุกมิติ ประกอบกับมีการบรรจุเนื้อหาและข้อเสนอในนโยบายเทคโนโลยีสารสนเทศแห่งชาติ ระยะ พ.ศ. 2538-2543 (IT2000) ไว้ด้วย ดังนั้นนโยบายด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารจึงมีส่วนผสมของการมีส่วนร่วมของประชาชนปรากฏอยู่ ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2540)

1. พัฒนาระบบฐานข้อมูลและเชื่อมโยงฐานข้อมูล ตั้งแต่ระดับท้องถิ่น จังหวัด และระดับชาติ
2. วางระบบให้มีมาตรฐานเดียวกัน สำหรับการติดตามประเมินผลและสร้างดัชนีชี้วัดที่มีประสิทธิภาพให้สอดคล้องกับกระบวนการบริหาร การจัดการพัฒนาตามแนวทางใหม่ และกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549) จำเป็นต้องเร่งรัดการปฏิรูประบบเศรษฐกิจและสังคมให้เกิดสัมฤทธิ์ผลในทางปฏิบัติให้มากยิ่งขึ้น และมุ่งฟื้นฟูเศรษฐกิจให้หลุดพ้นจากภาวะวิกฤต จึงยึด “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” เป็นปรัชญานำทาง เพื่อวางรากฐานการพัฒนาระบบเศรษฐกิจภายในประเทศให้มีความเข้มแข็ง มีเสถียรภาพ และมีภูมิคุ้มกันต่อกระแสการเปลี่ยนแปลงจากภายนอกและสามารถพึ่งตนเองได้ ควบคู่ไปกับกระบวนการพัฒนาแบบบูรณาการเป็นองค์รวมที่มี “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” และขับเคลื่อนการบริหารประเทศด้วยวิธีบริหารงานตามระบบราชการแนวใหม่

แต่เนื่องจากระบบเศรษฐกิจโลกกำลังมีการเปลี่ยนแปลงมาใช้ความก้าวหน้าของนวัตกรรมทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารสมัยใหม่เป็นปัจจัยชี้้นำในการเพิ่มขีดความสามารถการแข่งขันของแต่ละประเทศ โดยเฉพาะกระแสการค้าผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่มีบทบาทเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ทำให้ประเทศไทยจำเป็นต้อง

รู้จักเลือกใช้ความก้าวหน้าทางวิทยาการมาเป็นประโยชน์ในการวางรากฐานการพัฒนาประเทศให้ก้าวเข้าสู่ยุคสังคมเศรษฐกิจที่อิงความรู้ โดยเฉพาะการพัฒนาคุณภาพคนให้มีความรู้ ทักษะ และความพร้อมที่จะรับกับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ดังนั้นแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 จึงกำหนดนโยบายด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ไว้ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2545)

1. ยกระดับการพัฒนาและใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เพื่อเป็นโครงสร้างพื้นฐานสำคัญในการเผยแพร่องค์ความรู้และข่าวสาร ช่วยสนับสนุนการฟื้นฟูเศรษฐกิจและการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ
2. พัฒนาระบบโครงข่ายข้อมูลข่าวสารของหน่วยงานระดับนโยบาย เพื่อติดตามตรวจสอบการดำเนินนโยบายสำคัญ ๆ ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์และเงื่อนไขต่าง ๆ ที่มีผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศ
3. ส่งเสริมการจัดทำฐานข้อมูลและการพัฒนาโครงข่ายข้อมูลข่าวสารในระดับชุมชนและท้องถิ่น
4. เชื่อมโยงโครงข่ายข้อมูลระหว่างหน่วยงานส่วนกลางและท้องถิ่น เพื่อใช้ประโยชน์ในการตัดสินใจและการบริหารจัดการการพัฒนา

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) ต้องการนำพาประเทศไทยไปสู่ “สังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน” และสร้างภูมิคุ้มกันให้กับทุกภาคส่วนตาม “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ภายใต้บริบทการเปลี่ยนแปลงในกระแสโลกาภิวัตน์ ที่ต้องเน้นการพัฒนากnowledge และสร้างนวัตกรรมและการค้าเสรี รวมทั้งสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร และองค์ความรู้อย่างกว้างขวางด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศ แต่ประเทศไทยต้องเผชิญกับโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่ยังไม่กระจายไปสู่พื้นที่ชนบทอย่างเพียงพอและทั่วถึง จึงวางนโยบายด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อใช้ขับเคลื่อนเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2550)

1. ลงทุนเพื่อสร้างโอกาสการเข้าถึงบริการพื้นฐานที่สมดุลงและเป็นธรรม และลงทุนด้านเทคโนโลยีสารสนเทศในโรงเรียนและชุมชน สร้างโอกาส

ในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและการพัฒนาความรู้ของนักเรียนและประชาชนในชนบทให้ทั่วถึง

2. ลงทุนเพื่อพัฒนาบริการภาครัฐ พัฒนาโครงข่ายเทคโนโลยีสารสนเทศภาครัฐ และระบบรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ (e-Government) เช่น ระบบสาธารณสุข (e-Health) ระบบการศึกษา (e-Education) และระบบบริการภาครัฐ (e-Services) เพื่อรองรับการให้บริการแก่ประชาชน และภาคธุรกิจ
3. สนับสนุนให้หน่วยงานระดับนโยบายด้านข้อมูลพัฒนาระบบข้อมูลฐานข้อมูล และระบบบริหารจัดการสถิติเพื่อการวางแผนให้ตอบสนองต่อการพัฒนาตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ใฝ่ระว่างและบ่งชี้ทิศทางการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์เศรษฐกิจสังคมของประเทศและระดับโลก ติดตามตรวจสอบการดำเนินนโยบาย และประเมินผลการปฏิบัติงานและการใช้จ่ายงบประมาณ
4. เชื่อมโยงโครงข่ายข้อมูลข่าวสารระดับจังหวัด ท้องถิ่น และชุมชนเข้ากับส่วนกลาง ให้เป็นระบบที่ทันสมัย ถูกต้อง แม่นยำได้มาตรฐาน เป็นที่ยอมรับ ง่ายต่อการเข้าถึงและการจัดเก็บข้อมูล ให้ประโยชน์ได้รวดเร็ว สนับสนุนการสร้างเครือข่ายข้อมูลร่วมกันโดยให้จังหวัดประสานกับสถาบันการศึกษาในการจัดทำฐานข้อมูลเพื่อการวางแผนและติดตามประเมินผลในระดับจังหวัด ท้องถิ่น และชุมชน
5. แก้ไขเพิ่มเติมขอบเขตพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของทางราชการให้ครอบคลุมหน่วยงานอิสระตามรัฐธรรมนูญ และหน่วยงานของรัฐทุกแห่ง รวมถึงการเพิ่มหลักการให้เปิดเผยข้อมูลข่าวสารทางอิเล็กทรอนิกส์

กรอบนโยบายเทคโนโลยีสารสนเทศ ระยะ พ.ศ. 2544-2553 ของประเทศไทย (IT 2010) เป็นกรอบระยะที่สอง ที่ให้ความสำคัญกับบทบาทของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในฐานะเครื่องมือในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคม โดยเน้นถึงการประยุกต์ใช้ในสาขาหลักที่เป็นเป้าหมายของการพัฒนาอย่างคำนึงถึงความสมดุลระหว่างภาคเศรษฐกิจและภาคสังคม นโยบาย IT2010 ตั้งอยู่บนฐานของการวางสังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ เพื่อให้เศรษฐกิจมีความเข้มแข็งที่ยั่งยืน สามารถแข่งขันได้ในเวทีสากล ประชาชนในสังคมมีคุณภาพ

ชีวิตที่ดี มีความเหลื่อมล้ำน้อยที่สุด

นโยบาย IT2010 มีองค์ประกอบที่สำคัญ 3 ประการ คือ ลงทุนในการเสริมสร้างทรัพยากรมนุษย์ที่มีความรู้เป็นพื้นฐานสำคัญ ส่งเสริมให้มีความนวัตกรรมในระบบเศรษฐกิจและสังคม และลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานสารสนเทศและส่งเสริมอุตสาหกรรมสารสนเทศ

กลยุทธ์ที่สำคัญในการนำนโยบาย IT2010 ไปปฏิบัติเพื่อนำประเทศไปสู่เศรษฐกิจและสังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ มี 5 กลุ่ม คือ (สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ, 2545)

1. การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการพัฒนาด้านภาครัฐ (e-Government) ทั้งการบริหารราชการส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น เพื่อนำไปสู่การบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี
2. การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการพัฒนาด้านพาณิชย์ (e-Commerce) เป็นเครื่องมือในการประกอบธุรกิจ เพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของผู้ประกอบการไทย
3. การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการพัฒนาด้านอุตสาหกรรม (e-Industry) ให้มีการใช้และผลิตเทคโนโลยีสารสนเทศในภาคเอกชน เพื่อมุ่งสู่การเป็นอุตสาหกรรมที่ใช้ความรู้เป็นฐานในการผลิต
4. การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการพัฒนาด้านการศึกษา (e-Education) ให้มีความพร้อมด้านทรัพยากรมนุษย์ในทุกะดับของประเทศ เพื่อพัฒนาสู่การเป็นสังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้
5. การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการพัฒนาด้านสังคม (e-Society) ให้ลดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงสารสนเทศและความรู้ของสังคม มีการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดี และการเป็นสังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้

เนื่องจากกรอบนโยบาย IT2010 มีขอบเขตกว้างทั้งด้านการพัฒนาและระยะเวลา จึงนำเอากรอบนโยบายมาจัดทำเป็นแผนแม่บท 2 ฉบับ เพื่อแปรนโยบายไปสู่ภาคปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมและมีความเป็นไปได้ ดังนี้ (สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ, 2545)

1. แผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของประเทศไทย (ฉบับที่ 1) พ.ศ. 2545-2549 มียุทธศาสตร์ที่ต้องเร่งดำเนินการก่อน 7 เรื่อง ดังนี้

- 1.1. การพัฒนาอุตสาหกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ทำให้ตลาดอุตสาหกรรมซอฟต์แวร์ไทยมีขนาดใหญ่ขึ้น เพื่อให้เป็นผู้นำในภูมิภาค
- 1.2. การพัฒนาด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารให้กระจายเข้าถึงกลุ่มคนในสังคมไทยทุกกลุ่ม เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของคนไทยและสังคมไทย
- 1.3. การปฏิรูปและการสร้างศักยภาพการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เพื่อสร้างศักยภาพทางการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีสมัยใหม่ของประเทศไทย
- 1.4. การยกระดับศักยภาพพื้นฐานของสังคมไทย โดยการพัฒนาบุคลากรไทยให้มีความสามารถในการแข่งขันในอนาคต
- 1.5. การพัฒนาศักยภาพของผู้ประกอบการ ให้มีความรู้และประสบการณ์ด้านการบริหารและเทคโนโลยีสมัยใหม่ สำหรับนำไปใช้ในการปรับปรุงกระบวนการผลิตสินค้าและการตลาด เพื่อมุ่งขยายตลาดต่างประเทศ
- 1.6. การส่งเสริมผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อมให้ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารพัฒนาธุรกิจและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันเสรีในระบบเศรษฐกิจยุคโลกาภิวัตน์ และลดผลกระทบจากความผันผวนของภาวะเศรษฐกิจ
- 1.7. การนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมาใช้ประโยชน์ในการบริหารและการให้บริการของภาครัฐ เพื่อให้ภาครัฐสามารถรวบรวมแลกเปลี่ยน และใช้ข้อมูลร่วมกันในการวางแผน การประสานงาน การจัดสรรงบประมาณ และการจัดซื้อจัดจ้างที่โปร่งใส ด้วยมาตรฐานเปิดและมีระบบความปลอดภัยสูงในการบริหารและการให้บริการประชาชนอย่างมีประสิทธิภาพ

ต่อมา คณะรัฐมนตรีได้มีมติให้ขยายระยะเวลาในการบังคับใช้แผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของประเทศไทย ฉบับที่ 1 ออกไปจนถึงปี พ.ศ. 2551 และมอบหมายให้กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารร่วมมือกับศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติจัดทำแผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของประเทศไทย ฉบับที่ 2

2. แผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของประเทศไทย (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2552-2556 มียุทธศาสตร์ ดังนี้ (สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ, 2551)
  - 2.1. การพัฒนากำลังคนด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และบุคคลทั่วไป ให้มีความสามารถในการสร้างสรรค์ ผลิตภัณฑ์ และใช้สารสนเทศอย่างมีวิจารณญาณและรู้เท่าทัน
  - 2.2. การบริหารจัดการระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของประเทศอย่างมีธรรมาภิบาล ด้วยการปรับปรุงการบริหารจัดการ การกำกับดูแล กกลไก และกระบวนการในการบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของประเทศไทย ให้มีธรรมาภิบาล โดยเน้นความเป็นเอกภาพ การใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า และการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง
  - 2.3. การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารให้มีการกระจายอย่างทั่วถึงไปสู่ประชาชนทั่วประเทศ รวมถึงผู้ด้อยโอกาส ผู้สูงอายุ และผู้พิการ เน้นการลดปัญหาความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร เพื่อให้สังคมมีความสงบสุข และประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น
  - 2.4. การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อสนับสนุนการสร้างธรรมาภิบาลในการบริหารและการบริการของภาครัฐ สามารถตอบสนองต่อการให้บริการที่เน้นประชาชนเป็นศูนย์กลางได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โปร่งใส เป็นธรรม และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง
  - 2.5. ยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันของอุตสาหกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เพื่อสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจและรายได้เข้าประเทศ โดยสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการสร้างงานวิจัย พัฒนา และนวัตกรรมภายในประเทศจากหน่วยงานภาครัฐ ภาคการศึกษา และภาคเอกชน มีการถ่ายทอดเทคโนโลยีที่เกิดจากงานวิจัยสู่ผู้ประกอบการ และสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการประกอบธุรกิจ

2.6. การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อสนับสนุนการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันอย่างยั่งยืน ส่งเสริมภาคการผลิตของประเทศให้เข้าถึงและสามารถใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เพื่อก้าวไปสู่การผลิตและการค้าสินค้าและบริการที่ใช้ฐานความรู้และนวัตกรรมและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

กลยุทธ์การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการพัฒนา ด้านภาครัฐถูกจัดวางให้ทำหน้าที่ประสานและเชื่อมโยงการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศระหว่างภาคเอกชน (private sector) คือ พาณิชยอิเล็กทรอนิกส์ และอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ กับภาคประชาชน (public sector) คือ การศึกษาอิเล็กทรอนิกส์ และสังคมอิเล็กทรอนิกส์เข้าด้วยกัน โดยมีเป้าหมายในการนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมาพัฒนาและปรับปรุงระบบงานบริหารที่สำคัญทุกประเภทของรัฐให้มีประสิทธิภาพสูงสุดภายใน พ.ศ. 2547 และพัฒนาบริการที่สำคัญให้กับผู้ใช้บริการครบทุกขั้นตอนใน พ.ศ. 2553

นอกจากนโยบายระดับประเทศที่กล่าวมาแล้ว ยังมีนโยบายในการบริหารราชการแผ่นดินของรัฐบาล ที่สร้างรากฐานการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของประเทศไว้ในช่วง พ.ศ. 2540-2554^{13,14,15,16,17} สรุปได้ ดังนี้ (สำนักนายกรัฐมนตรี, 2540; 2544; 2548; สำนักนายกรัฐมนตรี, 2551; สำนักนายกรัฐมนตรี, 2551; สำนักนายกรัฐมนตรี, 2551)

¹³ คณะรัฐมนตรี คณะที่ 53 นายชวน หลีกภัย เป็นนายกรัฐมนตรี ตั้งแต่วันที่ 9 พฤศจิกายน 2540-9 พฤศจิกายน 2543

¹⁴ คณะรัฐมนตรี คณะที่ 54, 55 พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี ตั้งแต่วันที่ 17 กุมภาพันธ์ 2544-19 กันยายน 2549

¹⁵ คณะรัฐมนตรี คณะที่ 57 นายสมัคร สุนทรเวช เป็นนายกรัฐมนตรี ตั้งแต่วันที่ 29 มกราคม 2551-8 กันยายน 2551

¹⁶ คณะรัฐมนตรี คณะที่ 58 นายสมชาย วงศ์สวัสดิ์ เป็นนายกรัฐมนตรี ตั้งแต่ 24 กันยายน 2551-2 ธันวาคม 2551

¹⁷ คณะรัฐมนตรี คณะที่ 59 นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ เป็นนายกรัฐมนตรี ตั้งแต่ 20 ธันวาคม 2551-9 สิงหาคม 2554

ตารางที่ 3 นโยบายการบริหารราชการแผ่นดินด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสาร ระหว่าง พ.ศ. 2540-2554

นโยบาย	ผลลัพธ์	ผลกระทบ
<p>1. ด้านโครงสร้างพื้นฐาน</p> <ul style="list-style-type: none"> - สร้างเครือข่ายเทคโนโลยีสารสนเทศ - พัฒนาระบบบริการสื่อสารโทรคมนาคม 	<ul style="list-style-type: none"> - ความทันสมัย ความเร็วสูง ครอบคลุม และเพียงพอ - ราคาที่เป็นธรรม และแข่งขันได้ - เป็นระบบและสอดคล้องกับการพัฒนา - การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและความรู้ - การรับและส่งสารสนเทศ - ยกระดับคุณภาพชีวิต และลดความเหลื่อมล้ำ - ประสิทธิภาพและความสามารถในการแข่งขันภาคบริการ - สนับสนุนการพัฒนาประเทศ - สังคมแห่งภูมิปัญญา และเศรษฐกิจฐานความรู้ - เชื่อมโยงกับต่างประเทศ - การเปิดเสรีในธุรกิจโทรคมนาคม 	<ul style="list-style-type: none"> - ประชาชน - ประชาชน - ชุมชน - ชนบท - หน่วยงานภาครัฐ - หน่วยงานภาคเอกชน - ภูมิภาค
<p>2. ด้านทรัพยากรมนุษย์</p> <ul style="list-style-type: none"> - การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ - พัฒนาศักยภาพบุคลากรด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ 	<ul style="list-style-type: none"> - กระจายโอกาสทางด้านอุดมศึกษา - มีศักยภาพและได้มาตรฐาน - การใช้ประโยชน์ - ความสร้างสรรค์ และความชาญฉลาด - สอดคล้องกับความต้องการของตลาด - เสริมสร้างการเรียนรู้ - การป้องกันการเข้าถึงสื่อที่เป็นภัยต่อสังคม - เป็นศูนย์กลางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในภูมิภาค 	<ul style="list-style-type: none"> - เด็ก - เยาวชน - ประชาชน - ผู้ประกอบการ - ภูมิภาคของประเทศ - เอเชียตะวันออกเฉียงใต้

นโยบาย	ผลลัพธ์	ผลกระทบ
<p>3. ด้านการบริหารและบริการภาครัฐ</p> <ul style="list-style-type: none"> - ปรับกระบวนการบริหารราชการ โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ - ปรับปรุงพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของทางราชการ - พัฒนาระบบบริหารจัดการและบริการภาครัฐด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ - พัฒนาระบบฐานข้อมูลและเทคโนโลยีสารสนเทศกระบวนการยุติธรรม - จัดทำแผนแม่บทการพัฒนาประเทศไทย 4.0 - ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อพัฒนาการให้บริการภาครัฐ บริการศึกษา บริการสาธารณสุข และโลจิสติกส์ 	<ul style="list-style-type: none"> - ประชาชนได้รับบริการข้อมูลข่าวสารอย่างกว้างขวาง รวดเร็ว และเท่าเทียมกัน - สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง - เชื่อมโยงข้อมูล การบริหารจัดการขนส่งสินค้าและบริการ - การเตือนภัยและความมั่นคงของรัฐ - บริการการศึกษาและสาธารณสุข - การบริหารจัดการที่ดี - การลงทุนในฮาร์ดแวร์และซอฟต์แวร์ - การพัฒนาบุคลากร - การสร้างเครือข่ายในการเชื่อมโยงและใช้ประโยชน์ของข้อมูลและระบบเทคโนโลยีสารสนเทศร่วมกัน - เพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศ - การวางแผนและตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพ - ตอบสนองความต้องการของประชาชน โดยยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง - ปรับปรุงระบบบริการประชาชนให้เป็นเชิงรุกมากขึ้น - ให้บริการถึงตัวบุคคล - เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ - การบริหารงานใหม่ที่มีความยืดหยุ่น คล่องตัวสูง - เป็นไปตามแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 78 	<ul style="list-style-type: none"> - เด็ก - เยาวชน - ประชาชน - ผู้ประกอบการ - หน่วยงานภาครัฐ
<p>4. ด้านกฎหมาย</p> <ul style="list-style-type: none"> - เสร็จผลักดันมาตรการและกฎหมายที่จำเป็นต่อการประกอบการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ 	<ul style="list-style-type: none"> - สร้างโอกาสแก่ผู้ประกอบการในการเข้าสู่ตลาดโลก 	<ul style="list-style-type: none"> - ผู้ประกอบการ

นโยบาย	ผลลัพธ์	ผลกระทบ
<p>5. ด้านการศึกษา</p> <ul style="list-style-type: none"> - จัดให้มีการเข้าถึงระบบอินเทอร์เน็ต ความเร็วสูง - พัฒนาระบบเทคโนโลยีทางการศึกษา และเครือข่ายสารสนเทศ - สร้างศูนย์การเรียนรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร - เชื่อมเครือข่ายความรู้ของทุกโรงเรียน เข้าสู่เครือข่ายอินเทอร์เน็ต - ให้สิทธิประโยชน์ทางภาษีอย่างเต็มที่ แก่ภาคเอกชนที่เข้าร่วมโครงการเชื่อมเครือข่ายความรู้ของทุกโรงเรียนเข้าสู่เครือข่ายอินเทอร์เน็ต - ส่งเสริมการนำเทคโนโลยีสารสนเทศ มาใช้ในการเรียนการสอน - ส่งเสริมการใช้สื่อการเรียนรู้ทางไกล - ลงทุนเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา ทั้งระบบรวมทั้งพัฒนาครู หลักสูตร สื่อ เทคโนโลยีสารสนเทศ - ลงทุนด้านเทคโนโลยีสารสนเทศที่เน้น การพัฒนาเนื้อหาสาระและบุคลากร ให้พร้อมรองรับและใช้ประโยชน์จากระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ 	<ul style="list-style-type: none"> - เพิ่มและกระจายโอกาสทางการศึกษา - สังคมไทยเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ ที่ไม่หยุดนิ่งในการพัฒนาความรู้ - การเพิ่มประสิทธิภาพการเรียน การสอน และการเรียนรู้ - การเรียนการสอนโดยใช้เทคโนโลยี สารสนเทศ 	<ul style="list-style-type: none"> - นักเรียน - ครูและอาจารย์ - คนไทยในเมือง และชนบท
<p>6. ด้านสาธารณสุข</p> <ul style="list-style-type: none"> - ลงทุนพัฒนาและเชื่อมโยงระบบข้อมูล เทคโนโลยีสารสนเทศด้านสุขภาพ 	<ul style="list-style-type: none"> - ความทันสมัย และความมีมาตรฐาน - การใช้ประโยชน์ร่วมกัน - ความคุ้มค่า 	<ul style="list-style-type: none"> - ประชาชน - บุคลากรทางการแพทย์
<p>7. ด้านเศรษฐกิจ</p> <ul style="list-style-type: none"> - พัฒนาระบบโครงข่ายสารสนเทศ และการสื่อสาร - ส่งเสริมผู้ประกอบการขนาดกลาง และขนาดย่อมภาคบริการเทคโนโลยี สารสนเทศและการสื่อสาร 	<ul style="list-style-type: none"> - ขยายฐานการค้าเน้นการและการตลาดสู่ระดับภูมิภาค 	<ul style="list-style-type: none"> - ผู้ประกอบการ

นโยบาย	ผลลัพธ์	ผลกระทบ
8. ด้านเกษตรกรรม - ส่งเสริมระบบเทคโนโลยีสารสนเทศทางการเกษตรและความสามารถในการเข้าถึงสารสนเทศด้านการตลาดสินค้าเกษตร	- ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศทางการเกษตร - การเข้าถึงสารสนเทศด้านการตลาดสินค้าเกษตร	- กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ - เกษตรกร
9. ด้านอุตสาหกรรม - ผลักดันให้เกิดเครือข่ายสารสนเทศเกี่ยวกับปัจจัยการผลิตและการตลาด - พัฒนาอุตสาหกรรมซอฟต์แวร์ ฮาร์ดแวร์ และอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องด้านบริการความรู้ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ - จัดให้มีกลไกสนับสนุนแหล่งทุนสำหรับผู้ประกอบการธุรกิจเทคโนโลยีสารสนเทศ ขนาดกลางและขนาดย่อม - สนับสนุนให้มีการวิจัยและพัฒนาอุตสาหกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสาร - พัฒนาศักยภาพของบุคลากร	- เครือข่ายสารสนเทศเกี่ยวกับปัจจัยการผลิตและการตลาด - บริการความรู้ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ - เพิ่มศักยภาพในการแข่งขันของประเทศ	- ผู้ประกอบการ
10. ด้านธุรกิจและการค้า - พัฒนาระบบข้อมูลข่าวสาร - เชื่อมโยงข้อมูลการบริหารจัดการขนส่งสินค้าและบริการ	- ความพร้อมในการแข่งขันเสรี - การเชื่อมโยงเครือข่ายการผลิตและการจำหน่าย - รองรับความต้องการของภาคธุรกิจ	- ผู้ประกอบการ
11. ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม - พัฒนาระบบภูมิสารสนเทศและเทคโนโลยีอวกาศ - การสำรวจจัดทำฐานข้อมูลความหลากหลายทางชีวภาพ - ใช้ข้อมูลระบบภูมิสารสนเทศวางระบบการถือครองที่ดินและกำหนดแนวเขตการใช้ที่ดินภายใต้กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน	- บริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมภายใต้การมีส่วนร่วม - ยกระดับคุณภาพชีวิต - เพิ่มศักยภาพในการแข่งขันของประเทศ - ความสมดุลย์ด้านการใช้ประโยชน์การถือครอง และการอนุรักษ์ - การคุ้มครองและฟื้นฟูพื้นที่อนุรักษ์ - ประชาชนมีที่ดินทำกินและประกอบอาชีพอย่างทั่วถึงและพอเพียง	- ประชาชน - ชุมชนท้องถิ่น - องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น - ภาคเอกชน

นโยบาย	ผลลัพธ์	ผลกระทบ
<p>12. ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี</p> <ul style="list-style-type: none"> - ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับการบริหารและการจัดการสมัยใหม่ - นวัตกรรม ส่งเสริมการนำงานวิจัยด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมาใช้ในการพัฒนาประเทศ 	<ul style="list-style-type: none"> - ตอบสนองต่อความต้องการในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ 	<ul style="list-style-type: none"> - เศรษฐกิจ - สังคม - ประเทศ

นโยบายเก่าในยุคสังคมสารสนเทศที่ล้าสมัยไปแล้ว ได้เปลี่ยนทิศทางการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของประเทศในช่วงก่อนปี พ.ศ. 2540 จากการวางรากฐานและเตรียมความพร้อมด้านเทคโนโลยีสารสนเทศของประเทศเพื่อการพัฒนาภาครัฐ เอกชน และประชาชนภายในประเทศ ไปสู่การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศสร้างสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งภูมิปัญญาและการพัฒนาเศรษฐกิจบนฐานความรู้เพื่อความพร้อมในการแข่งขันอย่างเสรีกับนานาประเทศ

4. สรุป

การพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารภาครัฐในช่วงนี้ขยายวงกว้างไปสู่ภารกิจที่สำคัญของรัฐบาลหลายด้าน เช่น ด้านการศึกษา ด้านสาธารณสุข ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นต้น มีการปรับปรุงและพัฒนากฎหมายให้รองรับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ในการติดต่อกันระหว่างภาครัฐ ประชาชน และเอกชน มีหน่วยงานภาครัฐหลายหน่วยงานสามารถพัฒนาระบบบริการอิเล็กทรอนิกส์ให้บริการกับผู้ใช้บริการได้จากทุกที่และทุกเวลา (7×24) เช่น กรมสรรพากร กรมการขนส่งทางบก และผลกระทบจากการให้เอกชนเข้ามาลงทุนพัฒนาเครือข่ายเทคโนโลยีสารสนเทศ และการเปิดเสรีด้านบริการสื่อสารโทรคมนาคม ทำให้ประชาชนมีและใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารสมัยใหม่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว แต่บริการอิเล็กทรอนิกส์ของหน่วยงานภาครัฐไม่สามารถพัฒนาให้ทันกับความก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของประชาชนที่เป็นเทคโนโลยีเคลื่อนที่ (mobile technology) และมีหลายระบบปฏิบัติการ (platform)

บรรณานุกรม

- “รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540”. 2540, 11 ตุลาคม. **ราชกิจจานุเบกษา**. เล่ม 114. ตอนที่ 55 ก.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2525. **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 พ.ศ. 2525-2529**. เข้าถึงเมื่อ 25 เมษายน 2555, จาก <http://www.nesdb.go.th/Default.aspx?tabid=87>
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2535. **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 พ.ศ. 2535-2539**. เข้าถึงเมื่อ 25 เมษายน 2555, จาก <http://www.nesdb.go.th/Default.aspx?tabid=89>
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2540. **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 พ.ศ. 2540-2544**. เข้าถึงเมื่อ 25 เมษายน 2555, จาก <http://www.nesdb.go.th/Default.aspx?tabid=90>
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2545. **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 พ.ศ. 2545-2549**. เข้าถึงเมื่อ 25 เมษายน 2555, จาก <http://www.nesdb.go.th/Default.aspx?tabid=91>
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2550. **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 พ.ศ. 2550-2554**. เข้าถึงเมื่อ 25 เมษายน 2555, จาก <http://www.nesdb.go.th/Default.aspx?tabid=139>
- สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ. 2539. **ไอที 2000: นโยบายเทคโนโลยีสารสนเทศแห่งชาติ**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ.
- สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ. 2545. **กรอบนโยบายเทคโนโลยีสารสนเทศ ระยะ พ.ศ. 2544-2553 ของไทย**. กรุงเทพฯ: ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ.
- สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ. 2546. **แผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของประเทศไทย พ.ศ. 2545-2549**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ.
- สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ. 2551. **แผนแม่บทเทคโนโลยี**

สารสนเทศและการสื่อสาร (ฉบับที่ 2) ของประเทศไทย พ.ศ. 2552-2556.

กรุงเทพฯ: ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ.

- สำนักนายกรัฐมนตรี. 2529. **คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี คณะที่ 44.**
เข้าถึงเมื่อ 30 เมษายน 2555, จาก http://www.cabinet.thaigov.go.th/bb_main31.htm
- สำนักนายกรัฐมนตรี. 2533. **คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี คณะที่ 46.**
เข้าถึงเมื่อ 30 เมษายน 2555, จาก http://www.cabinet.thaigov.go.th/bb_main31.htm
- สำนักนายกรัฐมนตรี. 2534. **คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี คณะที่ 47.**
เข้าถึงเมื่อ 30 เมษายน 2555, จาก http://www.cabinet.thaigov.go.th/bb_main31.htm
- สำนักนายกรัฐมนตรี. 2535. **คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี คณะที่ 48.**
เข้าถึงเมื่อ 30 เมษายน 2555, จาก http://www.cabinet.thaigov.go.th/bb_main31.htm
- สำนักนายกรัฐมนตรี. 2535. **คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี คณะที่ 49.**
เข้าถึงเมื่อ 30 เมษายน 2555, จาก http://www.cabinet.thaigov.go.th/bb_main31.htm
- สำนักนายกรัฐมนตรี. 2535. **คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี คณะที่ 50.**
เข้าถึงเมื่อ 30 เมษายน 2555, จาก http://www.cabinet.thaigov.go.th/bb_main31.htm
- สำนักนายกรัฐมนตรี. 2538. **คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี คณะที่ 51.**
เข้าถึงเมื่อ 30 เมษายน 2555, จาก http://www.cabinet.thaigov.go.th/bb_main31.htm
- สำนักนายกรัฐมนตรี. 2539. **คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี คณะที่ 52.**
เข้าถึงเมื่อ 30 เมษายน 2555, จาก http://www.cabinet.thaigov.go.th/bb_main31.htm
- สำนักนายกรัฐมนตรี. 2540. **คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี คณะที่ 53.**
เข้าถึงเมื่อ 30 เมษายน 2555, จาก http://www.cabinet.thaigov.go.th/bb_main31.htm

- สำนักนายกรัฐมนตรี. 2544. คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี คณะที่ 54. เข้าถึงเมื่อ 30 เมษายน 2555, จาก http://www.cabinet.thaigov.go.th/bb_main31.htm
- สำนักนายกรัฐมนตรี. 2548. คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี คณะที่ 55. เข้าถึงเมื่อ 30 เมษายน 2555, จาก http://www.cabinet.thaigov.go.th/bb_main31.htm
- สำนักนายกรัฐมนตรี¹. 2551. คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี คณะที่ 57. เข้าถึงเมื่อ 30 เมษายน 2555, จาก http://www.cabinet.thaigov.go.th/bb_main31.htm
- สำนักนายกรัฐมนตรี². 2551. คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี คณะที่ 58. เข้าถึงเมื่อ 30 เมษายน 2555, จาก http://www.cabinet.thaigov.go.th/bb_main31.htm
- สำนักนายกรัฐมนตรี³. 2551. คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี คณะที่ 59. เข้าถึงเมื่อ 30 เมษายน 2555, จาก http://www.cabinet.thaigov.go.th/bb_main31.htm